

het naar voren brengen van een reeks kettingdraden, dat bij de basse-lisse met de voet gebeurt (pedaal), door hem met de hand moet geschieden, waardoor hij maar één hand vrij heeft voor het inbrengen van de spoel. De contouren van het werk worden op de ketting aangegeven.

Het carton hangt achter den wever aan de muur. De haute-lissier werkt in zijn eigen schaduw. Het werk gaat ontzettend langzaam; een wever maakt pl.m. 1 m² per jaar. Vandaar dat bij groote en snel uit te voeren opdrachten deze techniek bezwaren oplevert en men de voorkeur geeft aan den liggenden stoel ondanks het feit dat men hierbij alleen aan de rugzijde het werk beoordeelen kan.

De basse-lisse methode is als volgt: door middel van een trede of pedaal gaan naar believen een reeks kettingdraden omhoog. Met de hand wordt het aantal draden over het vak dat met kleur bedekt moet worden opgenomen en van links naar rechts de spoel doorgestoken. Dit heet: halve passé. Op b.v. 10 draden zijn nu bedekt met wol 1—3—5—7—9. Dan gaat het andere deel ketting omhoog en 10—8—6—4—2 worden bedekt; dus van rechts naar links. Dit heet: passé. Het weefsel kent veel soorten van grofheid. Grof weefsel is b.v. 3 à 4 kettingdraden op 1 cm; fijn weefsel 6 tot 8 draden op 1 cm.

De Haarlemsche Gobelins die ik van 1930—'32 ontwierp, zoowel als die van de Aula van Utrecht (ontwerp W. v. Konijnenburg) en het Gobelin voor de Nieuw-Amsterdam zijn alle van 4 kettingdraden op 1 cm. De ketting zelf kan grof of fijn zijn, op het spoeltje kunnen twee à vier draden liggen, er kan wol, zijde, goud en zilverdraad verwerkt worden. Ook kan men bij overigens grof weefsel, kettingdraden inlasschen voor een fijn te weven gedeelte (b.v. koppen, handen en voeten). In bijzondere gevallen als bij luchten, spiegelingen in water, fijne bloemmotieven, wordt bij passé een andere kleur genomen dan bij halve passé. Dit wekt een zwevendenden indruk. Deze dingen geven met het badden en de juiste zaaiing van motieven over het vlak aan het weefsel den grooten rijkdom. Een uit reepen dun papier bestaand „negatief” van het „carton” ligt onder de ketting: hierop zijn de contouren en overgangen van de kleuren met inkt of zwart potlood geteekend. Deze calque, waarvan niet veel overblijft na het weven, werd niet altijd gebruikt. Een oude text zegt hier nader van: „Le calque est un trait fait à l'encre, il est fait sur le tableau (carton) original que l'on coupait anciennement en bandes pour guider l'ouvrier dans son ouvrage sans comprendre le désagrément qu'il y avait de perdre le tableau pour faire une seule tapisserie; il y avait encore celui de voir les objets de droite à gauche etc.”

Men zag b.v. omgekeerde wapenschilden, acties die met de rechterhand gedaan werden, kwamen links, etc. Nilson bracht hierin verbetering in 1750.

Echter werden vóór dien tijd ook reeds cartons negatief vervaardigd. In ieder geval heeft deze zwakke zijde van de basse-lisse niet als overwegend